

Pradžia > ... > Kreipimasis į Teismą > Teisinė Pagalba > Poland

Teisinė pagalba

Turinį pateikė

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Lenkija

1 Kokios išlaidos yra susijusios su teismo procesu ir kas paprastai turi jas padengti?

Teismo proceso išlaidos – tai išlaidos, būtinos, kad asmuo galėtų ginti savo teises teisme. Tai yra teismo išlaidos ir, jeigu šalis byloje dalyvauja asmeniškai arba per gynėją, kuris nėra advokatas (*adwokat*), advokato padėjėjas (*radca prawny*) arba patentinis patikėtinis (*rzecznik patentowy*), šalies arba šalies gynėjo atvykimo į teismą išlaidos ir suma, lygi dėl dalyvavimo teismo posėdyje prarastoms šalies pajamoms, bet ne didesnė už vieno profesionalaus gynėjo atlygį, o kai šaliai padeda gynėjas, kuris yra advokatas, advokato padėjėjas arba patentinis patikėtinis, – to gynėjo atlygis.

Teismo išlaidas sudaro mokesčiai ir išlaidos.

Už kiekvieną pateiktą dokumentą imamas mokestis, jeigu toks mokestis už atitinkamą dokumentą yra nustatytas. Dokumentai, už kuriuos imamas mokestis, ir tarifai nustatyti 2005 m. liepos 28 d. Įstatyme dėl teismo išlaidų civilinėse bylose (*Ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*). Įstatyme taip pat nustatytos išlaidų sumos apskaičiavimo taisyklės.

Visų pirma mokestis imamas už šiuos dokumentus:

- ieškinio / priešieškinio pareiškimą;
- pareiškimą dėl ieškinio papildymo ar pakeitimo, dėl kurio padidėja ginčo objekto vertė;
- apeliacinį skundą (*apelacja* ir *zażalenie*);
- kasacinį skundą aukščiausiai instancijai (*skarga kasacyjna*) ir apeliacinį skundą, kuriame prašoma galutinį teismo sprendimą pripažinti neteisėtu;
- prašymą panaikinti teismo sprendimą už akių;
- skundą dėl mokėjimo nurodymo;
- pirminį įstojimą į bylą (*interwencja główna*) ir antrinį įstojimą į bylą (*interwencja uboczna*);
- prašymą pradėti procesą ne ginčo tvarka;
- prašymą paskelbti bankrotą;
- prašymą įrašyti į žemės registrą ir (arba) iš jo išbraukti;
- prašymą įrašyti į Nacionalinį teismų registrą (*Krajowy Rejestr Sądowy*, KRS) ir įkeitimo registrą ir iš dalies pakeisti arba išbraukti tokius įrašus;
- prašymą peržiūrėti teismo sprendimą;
- ieškinį dėl arbitražo sprendimo panaikinimo;
- skundą dėl teismo tarnautojo sprendimo;
- skundą dėl teismo antstolio veiksmų;
- prašymą pagal bylos medžiagą išduoti šiuos dokumentus: publikatą, išrašą, sertifikatą, išrašą, kitą dokumentą ar kopiją ir prašymą pateikti žemės registro kopiją (už kurį imamas registro mokestis).

Išlaidos, be kita ko, apima:

- nuo teismo išlaidų sumokėjimo atleistos šalies kelionės išlaidas, susijusias su šalies dalyvavimu teismo

posėdyje, jeigu dalyvauti teismo posėdyje nurodė teismas;

- liudytojų kelionės ir apgyvendinimo išlaidų, taip pat dėl dalyvavimo teismo posėdyje prarasto uždarbio ar pajamų kompensacijas;
- liudytojų ekspertų, vertėjų ir globėjų, byloje paskirtų šaliai, atlygį ir išlaidų kompensacijas;
- fiksuoto dydžio išlaidas, susijusias su įrodymų rinkimu remiantis teismo ekspertų kolegijos nuomone;
- kitiems asmenims ar institucijoms mokėtiną atlygį ir jų išlaidų kompensacijas;
- kitų įrodymų rinkimo išlaidas;
- gyvūnų ir daiktų vežimo ir saugojimo išlaidas;
- sulaikymo išlaidas;
- fiksuotas sumas, mokėtinas teismo paskirtiems globėjams atlikus pamatinį tyrimą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium, taip pat už teismo nustatyto tėvų bendravimo su vaiku priežiūrą;
- teismo gydytojo pažymėjimo išlaidas;
- tarpininkavimo po teismo kreipimosi išlaidas;
- skelbimų išlaidas.

Jeigu įstatyme nenustatyta kitaip, teismo išlaidas sumoka šalis, kuri pateikia teismui dokumentą, už kurį imamas mokestis arba dėl kurio patiriama išlaidų.

Kai kurie subjektai pagal įstatymą atleidžiami nuo teismo išlaidų sumokėjimo (prašymo pateikti nereikia), pavyzdžiui:

- šalis, kuri prašo nustatyti tėvystę arba motinystę ir pareiškia susijusius reikalavimus (tačiau jei paaiškėja, kad ieškinys dėl tėvystės nustatymo yra akivaizdžiai nepagrįstas, savo sprendime, kuriuo užbaigiamas procesas, teismas, atsižvelgęs į visas bylos aplinkybes, gali ieškovui nurodyti sumokėti nesumokėtas teismo išlaidas);
- šalis, kuri reikalauja išlaikymo ir atsakovas byloje dėl išlaikymo sumažinimo;
- šalis, kuri prašo, kad sutarties sąlygos būtų pripažintos nesąžiningomis;
- darbuotojas, kuris pareiškia ieškinį arba prašo pradėti procesą ne ginčo tvarka, išskyrus atvejus, kai ieškinio suma viršija 50 000 PLN, arba asmuo, kuris pateikia apeliacinį skundą socialinės apsaugos bylose;
- su psichikos sveikata susijusios bylos šalis;
- neveiksnius asmuo procese dėl jo nedarbingumo statuso panaikinimo arba pakeitimo.

Jeigu išlaidos susijusios su veiksmu, kurį teismas atliko savo iniciatyva (pvz., kai jis pripažįsta įrodymus, kurių šalis neprašo), jos laikinai sumokamos iš valstybės išdo. Kitas išlaidas laikinai sumoka šalis, paprašiusi imtis veiksmų, dėl kurių buvo patirtos tos išlaidos. Teismas gali reikalauti, kad šalis sumokėtų avansą išlaidoms padengti, ir nesiimti prašomų veiksmų, jeigu avansas nebus sumokėtas. Permokėtų avanso sumų grąžinimo ir patirtų išlaidų atlyginimo klausimą teismas išsprendžia galutiniame sprendime.

Galutiniame sprendime teismas taip pat nusprendžia, kas galiausiai sumokės teismo proceso išlaidas ir kokią dalį jų sumokės. Ginčo teisenos bylose taikoma taisyklė, kad visas išlaidas (t. y. sumokėtas tos šalies ir kitos šalies) sumoka pralaimėjusi šalis. Jeigu ieškinys patenkinamas iš dalies, teismas gali nurodyti šalims sumokėti savo išlaidas (nuspręsti, kad nė viena šalis neprivalo atlyginti kitos šalies išlaidų) arba išlaidas padalyti proporcingai (iš labiau pralaimėjusios šalies priteisiama kitai šaliai atlyginti dalį jos išlaidų, kurias nustatė teismas). Ne ginčo tvarka nagrinėjamos bylose (daugeliu atvejų sprendžiant, pvz., su vaikais susijusius svarbius klausimus, palikimo priėmimą arba bendros nuosavybės nutraukimą) taikoma taisyklė, kad išlaidas sumoka abi šalys. Tačiau atsižvelgdamas į situaciją, be kita ko, į šalių elgesį proceso metu, teismas gali savo nuožiūra nuspręsti kitaip, pvz., nurodyti vienai šaliai sumokėti visas išlaidas, įskaitant tas, kurias patyrė kitos šalys.

2 Kas konkrečiai yra teisinė pagalba?

Teisinė pagalba teikiama siekiant sudaryti palankesnes sąlygas kreiptis į teismą asmenims, gyvenantiems nepalankiomis sąlygomis arba turintiems finansinių sunkumų.

Teisinė pagalba reglamentuojama šiais teisės aktais:

a) vidaus bylose – pagal Civilinio proceso kodeksą ir įstatymą dėl teismo išlaidų civilinėse bylose;

b) tarpvalstybinėse bylose – ne tik pagal a punkte nurodytus įstatymus, bet ir pagal įstatymą dėl teisės į teisinę

pagalbą Europos Sąjungos valstybėse narėse vykdomuose civiliniuose procesuose ir teisės į teisinę pagalbą siekiant taikiai išspręsti ginčą prieš pradėdant teismo procesą (*Ustawa o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania*).

Tarpvalstybinės bylos – tai bylos, kuriose pareiškėjas, kurio nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje (išskyrus Daniją), prašo teisinės pagalbos Lenkijos Respublikoje vykstančiuose arba ketinamuose pradėti teismo procesuose arba siekiant taikiai išspręsti ginčą civilinėje byloje, kuri priklauso Lenkijos teismų jurisdikcijai. Tai taip pat apima bylas, kai pareiškėjas, kurio nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Lenkijos Respublikoje, prašo teisinės pagalbos kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje (išskyrus Daniją) vykdomoje ar ketinamoje iškelti byloje arba siekdamas taikiai išspręsti ginčą civilinėje byloje, kurioje jurisdikciją turi tos valstybės teismai.

Teisinę pagalbą sudaro:

- atleidimas nuo teismo išlaidų, kad šaliai nereikėtų iš anksto mokėti mokesčių ir išlaidų pradėjus procesą ir jam vykstant, įskaitant kelionės į teismą išlaidas, jeigu teismas nurodo šaliai dalyvauti teismo posėdyje asmeniškai;
- teismo gynėjo skyrimas teismo procese, įskaitant bylai iškelti reikalingo dokumento parengimą (tarptautinėse bylose, taip pat siekiant teikti teisinės konsultacijas ir taikiai išspręsti ginčą neteisime tvarka), kad šaliai nemokamai atstovautų profesionalus advokatas;
- be to, tarpvalstybiniais atvejais, kai pareiškėjas pateikė teisinės pagalbos prašymą kitoje valstybėje narėje vykstančiuose arba ketinamuose pradėti teismo procesuose:

a) atleidimas nuo išlaidų, kuriomis padengiamos teisinės pagalbos prašymo vertimo kitoje valstybėje narėje ir būtinų prašymą pagrindžiančių dokumentų vertimo išlaidos;

b) advokato ar advokato padėjėjo paskyrimas siekiant teikti teisinę pagalbą pareiškėjui kitoje valstybėje narėje vykstančiuose arba ketinamuose pradėti procesuose Lenkijos Respublikoje, iki tos dienos, kai tos valstybės narės kompetentinga institucija gauna nemokamos teisinės pagalbos prašymą.

Teisinė pagalba gali būti teikiama visa apimtimi arba iš dalies. Pastaruoju atveju gali būti, kad teismas tik paskiria gynėją, bet šalis neatleidžiama nuo teismo išlaidų sumokėjimo arba teismas paskiria gynėją ir šalis iš dalies atleidžiama nuo išlaidų sumokėjimo (pvz., turi sumokėti tam tikrą išlaidų dalį arba konkrečias išlaidas).

Lenkijoje taip pat teikiama ad hoc teisinė pagalba pagal vadinamosios nemokamos teisinės pagalbos (nieodpłatna pomoc prawna) sistemą. Nemokama teisinė pagalba reglamentuojama 2015 m. rugpjūčio 5 d. Įstatymu dėl nemokamos teisinės pagalbos, nemokamo konsultavimo civilinėse bylose ir teisinio švietimo (Ustawa z 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej). Nemokama teisinė pagalba apima:

- *advokato arba advokato padėjėjo teikiamas nemokamas teisinės konsultacijas, be kita ko, dėl vykstančio teismo proceso;*
- *nemokamą dokumento projekto parengimą, išskyrus vykstančio teismo proceso procesinius dokumentus;*
- *nemokamą prašymo atleisti nuo teismo išlaidų sumokėjimo ir (arba) teismui paskirti gynėją vykstančiame teismo procese parengimą;*
- *nemokamą tarpininkavimą.*

3 Kokie yra teisinės pagalbos suteikimo reikalavimai?

Teisinė pagalba teismo procese teikiama ir fiziniams, ir juridiniams asmenims, taip pat organizacijoms, kurios pagal įstatymą turi procesinį veiksnumą.

Fizinis asmuo gali būti atleistas nuo teismo išlaidų sumokėjimo, jeigu negali sumokėti tokių išlaidų nepatirdamas sunkumų pats ar nesukeldamas sunkumų šeimai arba jam kiltų grėsmė patirti tokių sunkumų.

Juridinis asmuo arba organizacija (išskyrus juridinį asmenį), pagal įstatymą turinti teisę būti teismo proceso šalimi, gali būti atleisti nuo išlaidų sumokėjimo, jeigu jiems nepakanka lėšų išlaidoms sumokėti. Komercinės bendrovės (išskyrus atvejus, kai vienintelis partneris ar akcininkas yra valstybės įždas) taip pat turėtų įrodyti,

kad jų partneriai ar akcininkai neturi pakankamai lėšų bendrovės turtui padidinti arba bendrovei skirtai paskolai suteikti.

Verslo veiklos nevykdančios socialinės organizacijos taip pat gali prašyti atleisti nuo teismo išlaidų sumokėjimo savo pačių bylose, susijusiose su socialine, moksline, švietimo, kultūros, sporto, labdaros ar pagalbos sau veikla vartotojų apsaugos, aplinkos apsaugos ir socialinės gerovės srityse.

Teisinei pagalbai gauti konkreti pajamų riba nenustatyta. Šiuo atžvilgiu teismas veikia savo nuožiūra, atsižvelgdamas į šalies pajamų, turto ir išlaidų santykį, taip pat išlaikomų asmenų skaičių. Teismas taip pat gali padaryti išvadą, kad šaliai nepakanka lėšų sumokėti atlygį gynėjui, bet ji turi pakankamai lėšų kai kurioms ar net visoms teismo išlaidoms sumokėti.

Be to, nacionaliniuose teismo procesuose teismas gali atsisakyti paskirti gynėją, net jei šalis neišgali sumokėti, jeigu mano, kad gynėjui dalyvauti nebūtina. Praktiškai taip vyksta, kai byla nesudėtinga, ypač jei bylos šalis teismo procese iki tol įrodė, kad yra susipažinusi su teise ir procesu.

Tarpvalstybinėse bylose teismas gali atsisakyti suteikti teisinę pagalbą kitoje ES valstybėje narėje, išskyrus Daniją, gyvenantiems arba esantiems asmenims, jeigu pagalbos prašoma arba teisės ginamos aiškiai nepagrįstai. Suteikti teisinę pagalbą gali būti atsisakyta ir dėl priežasčių, susijusių su bylos esme, jeigu prašymą pateikusiam asmeniui anksčiau toje byloje buvo suteikta teisinė pagalba siekiant taikiai išspręsti ginčą prieš pradėdant civilinį procesą, tačiau susitarimas nebuvo pasiektas.

Formali teisinės pagalbos gavimo sąlyga yra ta, kad prašymą teismui būtina pateikti taip, kaip nurodyta 6–8 punktuose.

Nepaisant to, kas išdėstyta pirmiau, lenkų kalbos nemokančiam asmeniui, pateikus prašymą bylą nagrinėjančiam teismui (arba teismui, kuris turėtų nagrinėti bylą, jeigu prašymas pateikiamas prieš pradėdant procesą), gali būti nemokamai suteikta vertėjo žodžiu pagalba teismo posėdyje. Prašymui netaikomi tokie formalūs reikalavimai, kokie taikomi teisinės pagalbos prašymams. Tai nustatyta 2001 m. liepos 27 d. Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų veiklos organizavimo (*Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku prawo o ustroju sądów powszechnych*) 5 straipsnyje. Kita vertus, šalis, prašanti nemokamos pagalbos verčiant pareiškimus ir dokumentus, kuriuos reikia pateikti teismui, turi būti pateikusi paprastą teisinės pagalbos prašymą.

Tik fiziniai asmenys, įskaitant kitų asmenų nesamdančius individualius verslininkus (savarankiškai dirbančius asmenis), turi teisę gauti nemokamą teisinę pagalbą, jeigu negali sumokėti mokamos teisinės pagalbos išlaidų.

Advokatas arba advokato padėjėjas gali atsisakyti suteikti nemokamą teisinę pagalbą dėl svarbių priežasčių; tokiu atveju jis informuoja reikalavimus atitinkantį asmenį apie kitus centrus, apylinkėje (powiat) teikiančius nemokamą teisinę pagalbą.

Nustatęs, kad reikalavimus atitinkančio asmens nurodytos problemos negalima visiškai ar iš dalies išspręsti teikiant nemokamą teisinę pagalbą, visų pirma dėl to, kad problema yra ne vien teisinio pobūdžio, advokatas ar advokato padėjėjas privalo informuoti asmenį apie kitas galimybes gauti tinkamą pagalbą, teikiamą nemokamų konsultavimo paslaugų teikėjų. Pavyzdžiui, jis gali informuoti apie nemokamai konsultuojančio subjekto paslaugas pateikdamas konsultacijų informacinį lapą (karta informacyjna poradnictwa).

Be to, jeigu nemokamos teisinės pagalbos siekiama nemokamo tarpininkavimo išlaidoms sumokėti, tokia pagalba nebus teikiama, jeigu bylą tarpininkavimo tikslais perdavė teismas ar kita institucija ir jeigu kyla pagrįstų įtarimų dėl smurto šalių santykiuose.

4 Ar teisinė pagalba teikiama visų rūšių bylose?

Taip. Teisinė pagalba teikiama visose civilinėse bylose, įskaitant šeimos, komercines, darbo ir socialinės apsaugos bylas (pvz., dėl senatvės pensijų ir anuitetų).

5 Ar yra specialių procedūrų, taikomų ypatingais atvejais?

Ypatingais atvejais taikomų specialių procedūrų nėra.

6 Kur galiu gauti teisinės pagalbos prašymo formą?

Nacionaliniuose teismo procesuose oficialios teisinės pagalbos prašymo formos nėra. Prašymas tiesiog pateikiamas raštu arba oficialiai žodžiu.

Tarpvalstybinėse bylose galima naudoti 2004 m. lapkričio 9 d. Komisijos sprendimo Nr. 2004/844/EB, nustatančio teisinės pagalbos prašymo formą pagal Tarybos direktyvą 2003/8/EB, numatančią teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles, priede pateiktą oficialią formą. Formas galima gauti teismų, kuriuose vyksta teismo procesas arba turi būti iškelta byla, raštinėse. Jas taip pat galima parsisiųsti iš Teisingumo ministerijos interneto svetainės. Tačiau naudoti formą neprivaloma. Prašyme reikėtų pateikta informacijos apie prašymą teikiančio asmens šeiminių padėtį, turtą, pajamas ir pragyvenimo šaltinius. Teisinės pagalbos prašyme siekiant taikiai išspręsti ginčą prieš pradėdant civilinį procesą taip pat turi būti išsamiai aprašytos bylos faktinės aplinkybės.

Formą privaloma naudoti tik tarpvalstybinėse bylose, kurių procesas vyksta kitoje valstybėje narėje ir kuriose dalyvaujantis asmuo yra Lenkijos pilietis arba turi teisę nuolat gyventi Lenkijoje.

Tarpvalstybinėse bylose prašymas gali būti teikiamas ne tik lenkų, bet ir anglų kalba.

7 Kokius dokumentus reikia pateikti kartu su teisinės pagalbos prašymo forma?

Prašyme atleisti nuo teismo išlaidų sumokėjimo arba teismui paskirti gynėją nacionaliniame teismo procese būtina pateikti pareiškimą dėl šeiminių padėties, turto, pajamų ir pragyvenimo šaltinių laikantis 2016 m. spalio 3 d. Teisingumo ministro potvarkyje dėl teismo paskirto advokato teikiamos nemokamos teisinės pagalbos sumokėjimo iš valstybės išdo (*Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu*) pateikto prašymo šablono. Elektroninio formato šablonai lenkų kalba pateikiami teismų interneto svetainėse ir Teisingumo ministerijos interneto svetainėje, o popieriniai – teismų raštinėse. Tai yra oficialus reikalavimas ir, per vieną savaitę nuo teismo prašymo nepašalinus atitinkamų trūkumų, prašymas atmetamas. Jeigu dėl prašyme nurodytų aplinkybių kyla abejonių, teismas gali nurodyti ištirti prašymą pateikuso asmens faktines aplinkybes, visų pirma paprašyti jo pateikti papildomų paaiškinimų ar dokumentų.

Tarpvalstybiniame procese asmuo, kurio gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje ES valstybėje narėje, išskyrus Daniją, prie prašymo turi pridėti šiuos dokumentus:

- dokumentus, kuriais patvirtinama prašyme pateikta informacija;
- patvirtinamuosius dokumentus dėl prašymą teikiančio asmens pilietybės, gyvenamosios vietos arba įprastinės gyvenamosios vietos, ir, jeigu prašymą teikiantis asmuo nėra valstybės narės pilietis, papildomą dokumentą, kuriuo patvirtinama, kad prašymą teikiantis asmuo gyvena valstybės narės teritorijoje pagal tos valstybės teisę;
- pareiškėjo pareiškimą dėl to, ar jam jau buvo suteikta teisinė pagalba siekiant taikiai išspręsti atitinkamą ginčą, ir, jei tokia pagalba buvo suteikta, bet susitarimo nepasiekta, priešasčių paaiškinimą.

Pirmiau nurodytus dokumentus į lenkų arba anglų kalbą turėtų išversti valstybėje narėje, kurioje pateiktas prašymas, teisę versti oficialius dokumentus turintis asmuo.

Jeigu tarpvalstybiniame teismo procese pateiktame prašyme trūksta kurios nors reikalaujamos informacijos arba kyla abejonių dėl jos tikslumo, teismas paprašo prašymą pateikuso asmens per nustatytą ne ilgesnį kaip vieno mėnesio terminą pateikti papildomų paaiškinimų ar dokumentų. Visų pirma prašymą teikiantis asmuo gali pateikti mokesčių deklaracijų kopijas, banko sąskaitų ataskaitas ir išrašus, banko indėlių ar vertybinių popierių dokumentus arba pažymas, kuriose nurodoma darbo užmokesčio, honoraro ir kito gauto atlygio ar išmokų, pensijų, anuitetų ir alimentų suma. Jeigu termino nesilaikoma, teismas prašymą nagrinėja remdamasis pateikta informacija.

Praktiškai, norint, kad prašymas nacionaliniame arba tarpvalstybiniame teismo procese būtų išnagrinėtas sparčiau, prie prašymo iš pat pradžių reikėtų pridėti visus dokumentus, kurie prašymą teikiančiam asmeniui atrodo reikalingi jo finansinei padėčiai įrodyti, visų pirma pirmiau nurodytus dokumentus.

Prašant nemokamos teisinės pagalbos, prašyme turi būti prašymą teikiančio asmens pareiškimas, kad jam nepakanka lėšų mokamos teisinės pagalbos išlaidoms sumokėti. Asmuo, prašantis nemokamos teisinės pagalbos, susijusios su jo verslo veikla, taip pat privalo pateikti pareiškimą, kad praėjusiais metais nebuvo įdarbinęs kitų asmenų. Šie pareiškimai turi būti parengti pagal iš anksto nustatytus šablonus, pateikiamus nemokamos teisinės pagalbos centruose. Pareiškimai turi būti pateikti nemokamą teisinę pagalbą teikiančiam asmeniui.

Kadangi nemokama teisinė pagalba paprastai teikiama iš karto centre pateikus prašymą, prašymą teikiantis asmuo taip pat turėtų turėti asmens tapatybės dokumentą ir visus dokumentus, būtinus teisiniu klausimui užduoti, kad pagalba būtų teikiama veiksmingai.

8 Kam turiu pateikti teisinės pagalbos prašymą?

Prašymą atleisti nuo teismo išlaidų sumokėjimo arba teismui paskirti gynėją būtina pateikti teismui, kuriame turi būti pradėtas arba jau vyksta procesas nacionaliniame ginče.

Fizinis asmuo, kurio gyvenamoji vieta arba nuolatinė gyvenamoji vieta yra ES valstybėje narėje (išskyrus Daniją) ir kuris prašo teisinės pagalbos tarpvalstybiniame teismo procese, kuris vyksta arba turi būti pradėtas Lenkijos teisme, gali prašyti teisinės pagalbos teisme, kuriame vyksta arba turi būti pradėtas procesas dėl pripažinimo. Jeigu prašymas susijęs su teisine pagalba vykdymo arba vykdymo užtikrinimo procese, jis turi būti pateiktas apylinkės teismui, kurio jurisdikcijai priklauso sprendimo vykdymo arba vykdymo užtikrinimo teritorija. Teisinės pagalbos prašymai taip pat gali būti teikiami per Lenkijos teisingumo ministeriją arba valstybės narės, kurioje yra prašymą teikiančio asmens gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta, paskirtą kompetentingą instituciją. Teisingumo ministerija tokius prašymus nedelsdama perduoda kompetentingam teismui.

Fizinis asmuo, kurio gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Lenkijoje ir kuris prašo teisinės pagalbos teismo procese, kuris vyksta arba turi būti pradėtas kitoje valstybėje narėje (išskyrus Daniją), gali pateikti prašymą kompetentingam tos kitos valstybės narės teismui. Prašymas taip pat gali būti pateiktas per apygardos teismą, kurio jurisdikcijai priklauso gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta Lenkijoje.

Teisinės pagalbos prašymas pagal nemokamos teisinės pagalbos sistemą gali būti pateiktas vienam iš Lenkijos nemokamos teisinės pagalbos centrų, kurie yra įsteigti apylinkėse ir apylinkių statusą turinčiuose miestuose. Centrų žemėlapis ir kontaktiniai duomenys pateikiami šiuo adresu <https://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/pl/mapa-punktow/>

9 Kaip sužinoti, ar turiu teisę į teisinę pagalbą?

Lenkijos teismas savo sprendimą dėl prašymo atleisti nuo teismo išlaidų sumokėjimo arba teismui paskirti gynėją įteikia prašymą pateikusiam asmeniui. Informaciją apie prašymo nagrinėjimo būklę ir apie tai, ar jis buvo patenkintas, telefonu arba e. paštu taip pat teikia teismo raštinė.

Apie tai, ar atitinka reikalavimus, nemokamos teisinės pagalbos prašantys asmenys tiesiogiai informuojami centre, kuriame teikiama nemokama teisinė pagalba.

10 Ką turėčiau daryti, jei turiu teisę į teisinę pagalbą?

Jeigu atleidžiama nuo teismo išlaidų sumokėjimo, tolesnių veiksmų imtis nereikia. Tačiau jeigu nuo išlaidų sumokėjimo atleista šalis patiria būtinų išlaidų, kad būtų apsaugotos jos teisės (pvz., vertimo išlaidų arba atvykimo į teismą išlaidų, jeigu šalis gavo šaukimą dalyvauti teismo posėdyje asmeniškai), ta šalis turės kreiptis į teismą dėl avanso tokioms išlaidoms sumokėti. Antraip teismas gali tikėtis, kad nuo teismo išlaidų sumokėjimo atleista šalis laikinai sumokės tas išlaidas, o vėliau jos jai bus atlygintos. Jeigu skiriamas avansas, jis turi būti išmokėtas remiantis sąskaitomis faktūromis per vieną mėnesį nuo avanso gavimo ir bet kuriuo atveju prieš priimant sprendimą dėl galutinio teismo proceso išlaidų sumokėjimo.

Jeigu paskiriamas advokatas arba advokato padėjėjas, su jais reikėtų susisiekti. Teismas prašymą pateikusiam asmeniui gali įteikti sprendimo, kuriuo paskiriamas advokatas arba advokato padėjėjas, kopiją, tačiau paskirto advokato arba advokato padėjėjo vardas bei pavardė ir darbo adresas jame nenurodomi. Teismas šiuos duomenis pateikia paskesniame rašte, kai jam apie tai praneša kompetentinga regiono advokatų taryba arba

regiono advokatų padėjėjų rūmai.

Asmuo, teismo atleistas nuo visų arba dalies teismo išlaidų sumokėjimo prieš prasidedant teismo procesui, privalo prie prašymo arba kito dokumento, kuriuo pradedamas procesas, pridėti sprendimo atleisti nuo išlaidų sumokėjimo kopiją.

Pagal nemokamos teisinės pagalbos sistemą asmuo, turintis teisę gauti teisinę pagalbą, numatomos formos pagalbą gauna tiesiogiai nemokamos teisinės pagalbos centre.

11 Kas parinks man advokatą, jei turiu teisę į teisinę pagalbą?

Advokatą arba advokato padėjėją, priklausomai nuo atvejo, skiria kompetentinga regiono advokatų taryba arba regiono advokatų padėjėjų rūmai, tačiau jeigu prašyme nurodytas konkretus gynėjas, jis ir bus paskirtas prašymą pateikusio asmens gynėju, jei tai įmanoma ir jam pačiam sutikus. Advokatas arba advokato padėjėjas gali atsakyti imtis bylos dėl svarbių priežasčių; tokiu atveju savireguliacinio institucija paskiria kitą gynėją. Proceso metu taip pat dėl svarbių priežasčių gali būti prašoma pakeisti jau paskirtą gynėją.

Prašyme galima nurodyti pageidavimą, kad gynėjas gerai mokėtų tam tikrą užsienio kalbą ir veiktų konkrečioje teisininkų profesijos šakoje, visų pirma, kad tai būtų advokatas arba advokato padėjėjas. Praktiškai teismas tokį prašymą patenkina.

Nemokamos teisinės pagalbos sistemoje pasirinkti advokato ar advokato padėjėjo negalima. Tokią teisinę pagalbą teiks prašymą pateikusio asmens pasirinktame teisinės pagalbos centre budintis advokatas ar advokato padėjėjas arba tokio advokato ar advokato padėjėjo įgaliotas teisininkas stažuotojas.

12 Ar teikiant teisinę pagalbą padengiamos visos teismo proceso išlaidos?

Nuo visų teismo išlaidų sumokėjimo atleista šalis nemoka jokių teismo mokesčių ir nepatiria jokių išlaidų. Jeigu nuo teismo išlaidų sumokėjimo atleidžiama iš dalies, šalis privalo sumokėti teismo mokesčius ir išlaidas, nuo kurių nebuvo atleista. Jeigu ta šalis laimi bylą, sprendime, kuriuo užbaigiamas procesas, teismas pralaimėjusiai šaliai nurodo atlyginti tas išlaidas laimėjusiai šaliai.

Jeigu nuo teismo išlaidų sumokėjimo atleista šalis visiškai arba iš dalies pralaimi bylą, savo galutiniame sprendime teismas nurodo tai šaliai atlyginti kitos šalies patirtas teismo proceso išlaidas (bet ne valstybės išdo išlaidas).

13 Kas padengia kitas išlaidas, jei turiu teisę gauti tik ribotą teisinę pagalbą?

Kitas teismo išlaidas turi sumokėti iš dalies nuo teismo išlaidų sumokėjimo atleistas asmuo.

14 Ar teisinė pagalba taip pat apima apeliacinius skundus?

Pirmosios instancijos teismo teikiama teisinė pagalba taip pat apima apeliacinius ir vykdymo procesus. Šalis, kuriai pirmojoje instancijoje neatstovauja gynėjas (pvz., advokatas), gali tokios pagalbos prašyti antrosios instancijos teisme. Jeigu būtina pateikti apeliacinį skundą išimtinė tvarka, šalis privalo pateikti specialų prašymą, o jį pateikus bus priimtas konkretus sprendimas tik dėl to teisinio veiksmo.

15 Ar teisinė pagalba gali būti nutraukta nesibaigus teismo procesui (arba net atšaukta po teismo proceso)?

Teismas gali atšaukti teisinę pagalbą – tiek atleidimą nuo teismo išlaidų sumokėjimo, tiek teismo paskirtą gynėją, jeigu nustato, kad priežasčių, dėl kurių tokia pagalba buvo suteikta, nebuvo arba jos išnyko. Bet kuriuo atveju ta šalis turės sumokėti visus taikomus mokesčius ir atlyginti išlaidas, tačiau pastaruoju atveju teismas taip pat gali nurodyti šaliai išlaidas atlyginti tik iš dalies, atsižvelgdamas į pasikeitusią šalies padėtį.

Atšaukdamas atleidimą nuo išlaidų sumokėjimo, teismas gali šaliai, kuri buvo atleista nuo teismo išlaidų

sumokėjimo remiantis tyčia klaidingai nurodytomis aplinkybėmis, skirti baudą iki 1 000 PLN, o šaliai, kuriai dėl tokių aplinkybių buvo suteikta teismo paskirto gynėjo pagalba, skirti baudą iki 3 000 PLN. Nepriklausomai nuo prievolės sumokėti baudą, ta šalis privalo sumokėti visus taikomus mokesčius ir padengti išlaidas, už kurias yra atsakinga, arba sumokėti atlygį teismo paskirtam gynėjui.

Asmens, tyčia klaidingai nurodžiusio su savo šeiminiu statusu, turtu, pajamomis ir pragyvenimo šaltiniais susijusias aplinkybes, pakartotinį prašymą atleisti nuo teismo išlaidų sumokėjimo teismas atmes ir skirs iki 2 000 PLN baudą.

Sprendimas šaliai skirti baudą gali būti apskūstas, kaip nurodyta 16 punkte.

16 Ar galiu apskūsti atsisakymą suteikti teisinę pagalbą?

Taip. Sprendimą, kuriuo atsisakoma atleisti nuo išlaidų sumokėjimo arba teismui paskirti gynėją, galima apskūsti apeliacine tvarka arba, jeigu tokį sprendimą priėmė teismo tarnautojas, galima pateikti skundą dėl tokio tarnautojo sprendimo. Prieš ginčijant sprendimą, per vieną savaitę nuo sprendimo įteikimo dienos būtina pateikti prašymą raštu pareikšti motyvus. Gavus sprendimą su rašytiniu motyvų pareiškimu, per vieną savaitę sprendimą priėmusiam teismui būtina pateikti apeliacinį skundą. Už prašymą pateikti rašytinį motyvų pareiškimą arba apeliacinį skundą ar skundą dėl teismo pareigūno sprendimo mokesčiai neimami. Panaši procedūra taikoma atšaukus anksčiau suteiktą atleidimą nuo teismo išlaidų sumokėjimo arba teismo paskirtą gynėją.

Vis dėlto asmuo, kuriam atsisakyta suteikti nemokamą teisinę pagalbą, tokio atsisakymo ginčyti negali.

Daugiau informacijos

- 2005 m. liepos 28 d. Įstatymas dėl teismo išlaidų civilinėse bylose;
- 1964 m. lapkričio 17 d. Civilinio proceso kodeksas;
- 2004 m. gruodžio 17 d. Įstatymas dėl teisės į teisinę pagalbą Europos Sąjungos valstybėse narėse vykdomuose civiliniuose procesuose ir teisės į teisinę pagalbą siekiant taikiai išspręsti ginčą prieš pradedant teismo procesą;
- 2004 m. lapkričio 9 d. Komisijos sprendimas 2004/844/EB, nustatantis teisinės pagalbos prašymo formą pagal Tarybos direktyvą 2003/8/EB, numatančią teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles;
- 2015 m. rugpjūčio 5 d. Įstatymas dėl nemokamos teisinės pagalbos, nemokamo konsultavimo civilinėse bylose ir teisinio švietimo;
- <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc/npp>;
- <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-dotyczace-przyznania-prawa-pomocy-w-postepowaniu-w-sprawach-cywilnych-prowadzonym-w-panstwach-czlonkowskich-unii-europejskiej>
- atskirų apylinkių ir apygardos teismų interneto svetainės.

17 Ar teisinės pagalbos prašymas sustabdo senaties terminą?

Tais atvejais, kai prašoma atleisti nuo teismo išlaidų, atitinkamo prašymo arba apeliacinio skundo dėl sprendimo, kuriuo atsisakoma taikyti išimtį, pateikimas iš esmės nesustabdys vykstančio proceso, išskyrus atvejus, kai pareiškėjas buvo atleistas nuo teismo išlaidų dėl ieškinyje pateikto prašymo arba prieš pareiškiant ieškinį. Galutinai atmetus prašymą, pateiktą iki procesinio mokesčio sumokėjimo termino pabaigos, mokėjimo terminas vėl pradėdamas skaičiuoti nuo prašymo atlikti mokėjimą įteikimo dienos arba tam tikrais atvejais, kai šaliai atstovauja advokatas ar advokato padėjėjas, nuo sprendimo, kuriuo atmetamas prašymas atleisti nuo bylinėjimosi išlaidų, įteikimo dienos. Tačiau bet koks naujas tomis pačiomis aplinkybėmis grindžiamas prašymas atleisti nuo bylinėjimosi išlaidų nebeturi įtakos mokesčio mokėjimo terminui.

Be to, tais atvejais, kai teismas pateikia prašymą paskirti advokatą, atitinkamo prašymo arba apeliacinio skundo dėl sprendimo, kuriuo atsisakoma atlikti tokį paskyrimą, pateikimas iš esmės nesustabdys vykstančio proceso, išskyrus atvejus, kai prašymas buvo pateiktas ieškinyje arba prieš pareiškiant ieškinį. Tačiau teismas gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol dėl prašymo bus priimtas galutinis sprendimas. Todėl jis negali priimti sprendimo dėl posėdžio, bet gali atšaukti arba atidėti numatytą teismo posėdį.

Tais atvejais, kai konkrečiam procesiniam veiksmui atlikti būtinas teisinis atstovavimas (apeliacinio skundo

padavimas aukščiausiai instancijai (*skarga kasacyjna*), prašymas peržiūrėti teismo sprendimą, tam tikri apeliaciniai skundai dėl teismo sprendimų), prašymo skirti advokatą ar advokato padėjėją pateikimas iki tokio veiksmo atlikimo termino pabaigos sustabdys termino skaičiavimą. Neatsižvelgiant į tai, ar prašymas bus patenkintas, ar atmestas, terminas bus pradėtas skaičiuoti iš naujo. Tačiau bet koks naujas tomis pačiomis aplinkybėmis grindžiamas prašymas nebeturi įtakos termino skaičiavimui.

Daugiau informacijos

- 2005 m. liepos 28 d. Įstatymas dėl teismo išlaidų civilinėse bylose;
- 1964 m. lapkričio 17 d. Civilinio proceso kodeksas;
- 2004 m. gruodžio 17 d. Įstatymas dėl teisės į teisinę pagalbą Europos Sąjungos valstybėse narėse vykdomuose civiliniuose procesuose ir teisės į teisinę pagalbą siekiant taikiai išspręsti ginčą prieš pradant teismo procesą;
- 2004 m. lapkričio 9 d. Komisijos sprendimas 2004/844/EB, nustatantis teisinės pagalbos prašymo formą pagal Tarybos direktyvą 2003/8/EB, numatančią teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles;
- 2015 m. rugpjūčio 5 d. Įstatymas dėl nemokamos teisinės pagalbos, nemokamo konsultavimo civilinėse bylose ir teisinio švietimo;
- <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc/npp>;
- <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-dotyczace-przyznania-prawa-pomocy-w-postepowaniu-w-sprawach-cywilnych-prowadzonym-w-panstwach-czlonkowskich-unii-europejskiej>
- atskirų apylinkių ir apygardos teismų interneto svetainės.

■ Paskutinis naujinimas: 28/04/2026

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismo tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.